

KÖZVÉLEMÉNY.

POLITIKAI TARTALMU LAP.

Megjelen minden csütörtökön és vasárnap.

Előfizetési árak:
 Egész évre 6 frt — kr.
 Fél évre 3 frt — kr.
 Negyed évre 1 frt 50 kr.
 Egyes szám ára: 5 kr.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Győrött, Deák Ferencz-utca 8. szám.
 hova a lap szellemi részét illető közlemények, valamint az előfizetési
 pénzek és hirdetések küldendők.
 Hirdetéseket elfogad Nitsmann J. ur papirkereskedése és könyvnyomdája is.

Hirdetések jutányos árért közöltetnek.
 Nyilttéri közleményekért petisorsonként 5 kr. és 30 kr.
 bélyegdíj fizetendő.
 Kéziratok nem adatnak vissza.

M. tisztelt olvasóinkhoz.

Több oldalról hozzánk érkezett tudósítás szerint lapunk fennállása iránt azonos hit van a m. t. katolikus közönségnél elterjedve, mintha lapunkat egyes macenások nagylelkűsége alapította volna és e nagylelkűség lapunkat díj nélküli szétküldő getéssel fenn is tartaná. — fájdalom, ez nem úgy van! — e miatt azon kellemetlen helyzetben vagyunk, hogy dacára a legőszi utébb kérelmeinknek, lapunk hordatói közül mai napig az első évnegyedért 140, a másodikért 151 és a jelenért 173 az előfizetési díjakat eddig nem küldötte be.

Mivel pedig lapunk fennállását pusztán az előfizetési díjak lehetősitik, mert hirdetéseink említésre sem méltóan csekélyek:

Egész magyar nyíltsággal felkérjük az eddig hátralékban lévő t. urakat, méltóztassanak a még meg nem fizetett előfizetési díjakat, hogy kiadóhivatalunk szintén teljesíthesse kötelezettségeit, haladéktalanul a kiadótulajdonoshoz, Győrött, Deák-utca 8. sz. megküldeni.

Győr, 1893. november 20.

Hahnekamp György,
 lapvezér.

Krisztinkovich Ede,
 előfős szerkesztő és kiadótulajd.

Sankovics Bertalan,
 szerkesztő.

Az állam és az egyház.

Győr, 1893. decz. 23.

A közélet tapasztalata igazolja, hogy az egyház és az állam két egymástól lényegesen különböző, mindegyiknek sajátos, különböző, mindegyiknek sajátos fejlődési törvényei szerint működő szerv, mely mindegyikének azonban életfolyama, bármennyire ágazzék szét, és legyenek különölitve érdekeik, kell, hogy a közjólét elérésére való törekvésben egygyé olvadjon: következve a merevség, mely akár az elmélet folytán, akár a gyakorlati élet útjain támadt, a kölcsönös érintkezés, ugy az ebből okvetlenül következő egymásra kikerülhetlen hatás által kiegyenlítettessék, üdvös tényezővé alakíttassék.

E két egyenjogu hatalom működésüknek folytonosságában egymás mellé rendelt-ségükről néha néha ha megfelelnek, vagy túlemelkedés, felülkerekedés hajlama egyiknél másikonál erősebben nyilvánul, ez mindig a közjó egyensúlyának megzavarására szolgál és a társadalmi lét orvosolandó állapotára enged jogos következtetést vonni.

Mindkét hatalom fejlődésének hullám-

zása az egymás közötti viszonyok iránt a korszellem hatása, a műveltségi fokozathoz képest és a társadalmi állapotok szerint a különböző idők alatt különbözően alakul; e versenyt látjuk napjainkban a culturharc ezége alatt több államban, így hazánkban is sajnós elkeseredettséggel küzdeni.

A tudomány az elmélet midőn concret állapotokkal találkozik, tanirányával többnyire a közérvényre emelkedett sikernek tudományos színben való feltüntetésén fáradozik.

És azért tapasztaljuk, hogy a XVII. és XVIII. század korszellemé az államhatalomnak az egyház fölé emelésére, minden intézménynek teljes gyámhatalma alárendelésére törekedett, míg az 1848-as elvek a társadalom minden körében megindult szabadság eszméi alapján a gyakorlati életben a gyámkodás alól való megszabadulást és ez állapotnak jogosultságát előtérbe ébresztette.

Az egyház és állam közti viszonyok fejtegetésénél a bölcséleti jogtannak, vagy az állam eszményéből kikövetkeztethető irányelveknek alapulvétele csakis a történeti eseményeknek és fejlődésnek figyelembe vonásával teljesíthető, ha a mai elfogulatlanabb

FÁRCZA.

Karácsonyest van . . .

Karácsonyest van: tiszta álmok
 Beteljesült szép éjjele!
 Te adsz ma szárnyat s messze szállok
 Megifjult vágygyal én vele.

Ott ülnek együtt, megfogyottan,
 Egykor betöltve volt a szám.
 Boldog öröm helyett a gond van
 Csendes karácsony éjszakán.

Nem szól most senki, ajkuk néma,
 Egymásra néznek esendesen,
 Csak egy-egy sóhaj tör ki néha
 Egy-egy köny csillog a szemén.

S mindegyik tudja, mit jelent ez,
 Egy helyre száll a gondolat,
 Oda, ahol már minden csendes,
 Hol nem szó senki álmokat.

S a míg az estén boldog fényben
 Mosolyg, örül ma mindenik,
 A néma fájdalom oly mélyen
 Rejtőzik el a szívbe' itt . . .

Karácsonyfám e kép ma nekem,
 E néma, tiszta fájdalom,
 A melyre bús ajándékképpen
 Sűrű könyümet hullatom.

Én is, amint ők, a magányban
 Esdeklően imádkozom:
 Ki megszületett jászolyágyon:
 Oh áld meg őket Jézusom!

Karácsonykor.

Megszületett — zeng az ének —
 Zokog a dal — kiszenvedett —
 Irástudók és a vének
 Mondák ki az ítéletet . . .

És azóta minden évben
 Eljön a szép boldog ünnep,
 Hogy a csillag újra égjen,
 Irányt adjon bús szívünknek.

De nyomában jár a bánat,
 Most is hangzik az ítélet . . .
 Jászolyánál már ott állnak
 Irástudók és a vének.

Dalok.

Felhők usznak . . .

Felhők usznak fön az égen,
 Felhős az én kedvem régen.
 S nem villámot rejt méhébe':
 Kitér, — de csak könyezésbe.

Dalaimban is köny rezeg,
 Sirnak velem hiven czegek.

Vagy nem is dal, az mit írok,
 Csak hulló köny, mit kisérok.

Nem zeng a dal pusztá ágon,
 Nem nyil virág a kopáron . . .
 Szólna a dal, nyilna virág,
 Csak jobb volna ez a világ.

Sirjatok . . .

Sirjatok fölöttem,
 Sirjatok, szánjatok
 Szívemből fakadó
 Érzelmes kis dalok.

Melybe ti usztatok,
 Mely adott életet:
 Az a kis fény sugar
 Kifagyott, elveszett.

Sirjatok s szálljatok
 Derüebb helyre el,
 Hol a szív nevető
 Napsugárt, fényt lehel.

Szánjatok! s hagyjátok
 Egyedül szívemet,
 Mint dalos madarak
 A pusztá helyeket.

Doved.

tudomány e kérdést biztos megoldásra vezetni óhajtja.

E nagyszerű tanulmányunk tisztán történeti szempontból való kideríthetősége természetesen a történeti anyag egész halmaza kívántatik, hogy e viszony iránt időnkint alakult nézetek hiven vissza tükröztesenek, hazánk ez érdemben vasszorgalmu egyik főpapunk bold. Roskoványi nyitrai püspöknek „Monumenta catholica pro independentia potestatis ecclesiasticae ab imperio civili“ című 1879-ben 13 kötettel megjelent munkájában megbecsülhetlen adatokat és tájékoztatót bír.

A fennebb említett kölesönös kihatás, melyet az egyházhatalom az állami életre gyakorolt és viszont az államhatalomnak a területén lévő egyház beléletére való kiterjeszkedése mindinkább öntudatosabb kifejezést nyert az erélyesebb pápák, VII. Gergely, III. Sándor, főleg III. Incze hatáson felé, és az ébredező államhatalmi önértéknek is sikerült elvszerűen befolyását gyakorlati érvényre, sőt hódító elismerésre juttatni.

A tanirány e hullámszó alatt, ugyan nem lön külön rendszeresítve, de a felmerülő elvek Walter által megkíséreltetek a következőkben összpontosítani: az államhatalom épen úgy, mint az egyházi, közvetlenül Istentől valónak tekintetik, azért rendeleteik iránt engedelmisség tanítatik, az egyházügyek felett hozott világi törvény joghatálytalannak, érvénytelennek tartatik, mindkét hatalom egymástól független, de e mellett egymásra utalt, jélesen a polgári hatalom segélye az egyház oltalmára, az egyház erkölcsi szellemi befolyása a világi rendeletek tekintélye emelésére szükségesnek és e kölesönös gyámolítás biztosítandónak találattott; mely két hatalom közötti egyetértés a fejedelemnek koronáztatása alkalmával az egyház által való felkenetésében, ugy a fejedelemnek a vallás és egyház oltalmazására letenni szokott ünnepélyes esküjében leli legszószóvalóbb nyilvánulását.

Magyar hazánkban a történelmi alapon fejlődött katolikus egyház nemzeti intézményeivel a római Curia befolyása ellenében az államhatalom jogkörét kifejező tanirány terjedvén mindinkább, mit királyaink apostoli jogából származottnak is tekinthetünk; az állam és egyház közötti jogviszony törvényileg sehol sem határoltatik.

Ezt fejezi ki az állam és egyház közötti viszony rendezése ügyében kiküldött országgyűlési bizottság 1875-ik évi április 26-án a képviselőház elé terjesztett jelentésében, hol az e viszony szabályozására mérvadó elvek fejtegettetnek ugyan, de a beterjesztett törvényjavaslatban a római és görög katolika egyházhoz való viszonyát külön törvény által akkoron tartja rendezendőnek, ha az egyházak az önkormányzat alapján fognak szervezkedni, addig az államnak az

egyházak irányában eddig gyakorolt jogait továbbra is fentartandónak javasolja.

Ez alapon állva, sürgetjük minden teendők elsejének az autonomikus szervezkedést, és úgy hisszük, midőn későn korán az autonomia létesülésére szót emeltünk, egyéni jogaink érvényesülhetőségének elérhetése mellett, csak polgári és hazafini kötelességünket teljesítettük, azért nem győzzük eléggé hangsúlyozni:

Autonomiát, de mielőbb!

A kormány egyházpolitikájához.

(S. I. G.) A vallás szabad gyakorlatáról benyújtott törvényjavaslatban a következő nagyfontosságú passzus áll:

„Össze nem egyeztethető a szabadság fogalma és konzekvenciájával, hogy ebben az országban még ezeken és ezeken lehessenek olyanok, kik lelkiismeretükön elkövetett erőszakkal kénytelenek oly hitfelekezethez tartozni, melyekhez hitük és vallási meggyőződésük nem csatolja; össze nem egyeztethető a korszellem követelményével, hogy az egyéni szabadság tőrfoglalási törekvésének érvényesítésének korában a lelkiismereti szabadság megnyilatkozásának gát vettessek; és végül össze nem egyeztethető egy jogállamnak hivatása és feladataival, hogy oly viszonyokat és állapotokat tűrjön meg, melyek kizárják lehetőségét, hogy állampolgárai egyrészenek hitbeli szabadsága jogilag biztosítva legyen.“

Majd alább:

„A vallási és hitéletet respektálja (a törvényjavaslat) s a vallási meggyőződésnek és vallási hitnek teljes szabadságát biztosítja.“

S mégis ezzel a javaslattal egy időben kerül a Ház asztalára az általános kötelező polgári házasságról szóló törvényjavaslat is.

Mily logikátlan eljárás ez, hogy enyhén szóljunk, mutatni fogja a példa, melylyel állításunkat illusztráljuk s mely a híveken kívül a lekipasztorokat is érinti.

Egy pár polgári és nem egyuttal egyházilag is megáldott házasságban él. Az egyik fél a nő, elmegy pl. husvéti gyónását végezni. A gyóntató az ágyasságban élőt természetesen mindaddig fel nem oldozhatja, míg szövetségét egyházilag meg nem áldatja. *Conditio, sine qua non* . . . A férj azonban nem akarja szövetségét megáldatni, vagy nem teheti, mert egyházilag is érvényes házasságkötés útjában pl. bontó akadály van. A szerencsétlen nő visszatér gyóntatójához, elmondja, hogy megkísérelt mindent, de férje nem akarja vagy nem lehet szövetségüket egyházilag megáldatni. A pap — az egyház tanításához hiven — nem fog más tanácsot adhatni, mint az ocsmány ágyasságot „*turpem et exitiosum concubinatum*“ kerülve, polgári férjét haladéktalanul hagyja oda, legyen bár a polg. házasság törvényné ezikkelyezve.

Mit tesz majd ily esetben a polgári törvény-szék, mely házassági ügyekben fog bíraskodni? Alternativa előtt áll.

Vagy felbontja a házasságot a polgári férj minden ellenkezése mellett is s a valláshoz hű nőnek ad igazat, vagy nem. Ha az első teszi az állam, akkor önmagával jó ellenkezésbe. Megalkotja függetlenül az egyházától a maga házassági jogát és mégis ez esetben a maga fóruma előtt érvényesen megkötött házasságot érvénytelennek jelenti ki — egyházi ok miatt. Ennek elhívására

azonban nagy optimizmus kellene. A másik eset fog bekövetkezni: A házasságot nem fogják felbontani.

De ez esetben legyen szabad egész tisztelettel kérdenünk, mit jelentenek „a vallás szabad gyakorlatáról“ benyújtott törvényjavaslatból már fentebb is idézett szavak: „A vallási meggyőződésnek és vallási hitnek teljes szabadságát biztosítja (a törvényjavaslat).“

Az ellenmondás világos.

Az ily felületes eljárás nem válik becsületőkre a törvényesinálóknak. Mert a fent említett eset nem kis jelentőségű s nem is oly nagyon ritka lesz.

De hallani vélem az ellenmondást, akik pusztán polgári házasságra fognak lépni, azok ugy sem fognak gyónni menni, azoknak nem fog kelteni az egyház.

Első pillanatra tán elfogadható argumentum, de csak momentán, ez a csalódás.

Hány — kivált nő — fog akadni, a ki rábeszélni engedi magát családi, vagy más érdekek miatt, hogy tisztán polgári házasságra lépjen. Mily szerencsétlen lesz ez, ha hallatja szavát a lelkiismeret s paphoz gyónni megy.

Mily kegyetlen örvénybe jut! Vagy katolikus módon él, polg. férjét odahagyva, vagy hitét megtagadva, tisztán polgári szövetségben. S ha az első teszi, — a mint biztosra vehetjük, hogy számosan fognak ilyenek akadni, — nem fognak-e majd a szolgabírák is beavatkozni — mint most a vadházasságoknál — a dologba, a lelkiismeret-szabadság arczulesapására.

Mikor valamely kormány új és olyan törvényjavaslattal áll elő, mely az eddigi életben levő s uralkodó jogrendet teljesen abrogálni akarja s mégis ily fontos momentumokat figyelmen kívül hagy, — mert fontosabb ez, bármennyire akarják is állításunkat egy előkelő mosolylyal tönkresilányítani, kihatóbb ez bármily örökösödési perpartvarnál, — igazán páratlan cinizmus, példátlan könnyelműség. Közél kétezeresztendő egyházjogunk annyi figyelmet érdemelhet, hogy ily fontos dolgokban figyelmen kívül ne hagyják. Legalább a kihívó viselkedés élet tompítanak.

Nem uralkodni vágyásból, nem papi érdekből — mint sokan mondani szeretik — szállunk sikra a polgári házasság ellen. Ez kötelessége minden elfogulatlan embernek: sikra szállani minden, a lelkiismereti ügyekbe való illetéktelen beavatkozás ellen, akkor kivált, midőn ravasz módon a „vallási és hitélet respektálását s a vallási meggyőződésnek és vallási hitnek teljes szabadságát, annak biztosítását“ emlegetik.

A magát „szabadelvű párt“-nak nevezni szerető, önértékeiket szolgáló hadnak erre tán ép annyi oka volna, mint nekünk.

Ez az igazi szabadelvű álláspont, a mit mi hangoztatunk. Ez édes mindnyájunknak természetadta joga.

Felebbezés.

Győr város tekintetes közgyűléséhez a következő felebbezést nyújtottam be:

Tekintetes Közgyűlés!

Ez évi 277. számú közgyűlési határozatot, melylyel a tek. városi tanácsnak, mint állandó választmányának, 9391. számú javaslata folytán a millenárius bizottság közbenjöttével Győr város közönségeért Zechmeister Károly kir. tanácsos, polgármester s Szávay Gyula győri kereskedelmi és iparkamarai titkár között Győr város Monografiája megírása tárgyában kötött szerződés helybenhagyatik, — tisztelettel felebbezem.

Indokaim :

a) eltekintve attól, hogy a közgyűlési kész tárgysorozatban az 1886 : 21. t.-cz. 46. §. utolsó bekezdése, ugy a város szervezési szabályrendelete 10. §-a ellenére a millenáris bizottság e jelentése nem foglaltatott, hanem az az utolsó percekben 13/b. tétel alatt egyszerűen közbeszurattott : és így az illető érdeklődés a közlövényhatósági bizottság tagjai között fel nem ébredhetvén, — a dolog mivolta iránt kellő tájékozottsággal, a bizottsági tagok közül — az egy-két beavatotton kívül ki sem birhatott, — hanem

b) midőn Győrvárosa közgyűlése folyó évi 83. száma alatt Monografiájáért 5000 frtnyi költsézésbe boesátkozott, legkevesebbé sem lehetett előtte, hogy egyes pártszolgálatot a közvagon rovasára jutalmazzon, — hanem hogy a hazai tudomány s világ érdeklődését felköltyve, Győr Monografiájában egy, a hazai tudósok csoportosításával oly irodalmi művel gazdagítsa irodalmunkat, melynek beese állandó s kifogástalan maradjon ; — hisz volt már alkalma Győrvárosának két izben is az ily elhamarkodásért, mit Győrváros intéző köre kifejtett, két selejtes, oly irodalmi silányságot kapni, melyért saját maguk, az annak készítését kierőszakolók, megtagadták az apaságot s daczára e ténykedésüknek, utóvégre mégis Győrvárosa közönségének pénztára kénytelen lett az intéző uraknak az irodalom körüli járatlanságaikat — még pedig birói kényszer folytán — megfizetni : — és ma ugyan e körből kerül ki ismét egy szerződés, hol a város közönsége csak fizető kötelezett, míg részére az, hogy az 5000 frtig terjedő kiadással Monografiát nyer-e, kap-e, egyáltalán biztosítva nincs.

c) A megtekintett előiratok legkevesebb bizonyítékot sem nyujtanak az iránt, hogy akkor, midőn Győrvárosa által kitűzött tiszteletdíjazás mellett 30 ivnyi munkára 3000 frtjával már ivente 100 frt, 5000 frt mellett pedig 166 frt 66²/₆ kr. fizetés biztosittatik, holott átaljában a magasabb becsü irodalmi művek 40—60 frttal honoráltatnak, — a hazai tudósok felkérlettek-e Győrvárosa monografiája megírásánál és miképen közreműködni?! — mert

d) az irodalom iránt tájékoztatlanságukat ismételt izben is tanusító intézők azt csak nem hihetik, hogy az általuk kedvelt kedvező volt hivatalnok-társuk ugy fogadhatja és szegődtetheti majd még ezután Magyarország irodalmi tekintélyeit, mint valami aratáshoz a béresgazda az aratókat ?

e) de feltéve, ha a szerződésben oly lángelméjü capacitást tisztelhetnének, hogy sokoldalúsága, tudományossága, képzettsége és az irodalom különböző mezején szerzett babérai annak arra természetességét tanusítanak is : — ki és miként biztosítja Győrvárosát, hogy az első, látatlanra kiadott 500 frtjából 1896. évi január 1-ig kialakult ivszámos és időszakonkint fizetendő irat-készülményért csakugyan Monografiát nyer-e, még pedig azon mérvüt, mint a mely mérvü színvonalra emelni kívánja a millenáris bizottság annak felfogadott iróját ;

f) az előiratok egyáltalán nem mutatják azon támpontot, melyből tájékozást szerezhetne bárki is ugy a szerződésben foglaltak hordereje, valamint a mellé csatolt program, vagy croquisnak azon hatálya iránt, mely azon sajátságokat biztosítaná, sőt azokról csak kellő tájékozást nyujtani képes lenne, mit absolute egy monografia iránt a tudományos közönség megvár és megvárni jogositva van.

Miután pedig a nyilvános pályázat szándékos mellőzésével létesíteni kívánt szerződésből, vagy épen az ahhoz nem értés, vagy az elhamarkodás,

avagy leginkább a pajtáskodás tünetei következethetők csak, — mi komoly irodalmi művet egyáltalán nem teremhet : mint ezt a Győrött megjelent Győri Közlöny 108. csatolt számával igazolva, a sajtó is egészen elítéli ; — ennél fogva

Kérelmezem a nagyméltóságú m. kir. Belügyminiszterium előtt, méltóztassék Győrváros közgyűlésének 277. számu határozatát megsemmisíteni s utasítani, hogy Monografiájának elkészítésénél a nyilvános pályázat betartásával, ugy hazai iróink legjelesebbjeinek közreműködése felkérésével újabb és a kitűzött jutalmazáshoz illó eljárást foganatosítson, — amennyiben pedig holmi előlegek kiszolgáltatásával kegyosztásokba boesátkozzék, az előlegeket az illetőkkel visszafizettetni kötelességének tekintse.

Tisztelettel

Krisztinkovich Ede.

Történelmi böngészetek.

Több izben hangoztattuk, hogy Magyarország nem katolikusai köréből az 1848 : 20. t.-czikk magyarázása által oly téves nézetek származnak, mintha a pusztán katolikus vagyont képező alapok és alapítványok a vallás és tanulmányi alap közművelődési czélok czimén Magyarország összes népesedése javára lefoglalható, elosztható, felhasználható lenne.

És hogy tudjuk, mit jelentenek e szavak, vallás és tanulmányi alap? a közönséges életben, megjegyezzük, miként a vallásalap törzsvagyon : ingókban mintegy 15 millió, ingatlanokban 194,408 holdnyi területből, mi 9.215.009 frtal értékelhető, áll. a tanulmányi alap törzsvagyon pedig : ingókban hat és fél millió, ingatlanokban meg 60,700 holdnyi területből, mi mintegy két és fél millióval értékelhető.

E vagyon azon Eris alma, mely különböző alakulatokban megtámadtatik, s e vagyon felosztásának reménye miatt a nagy küzdelem a katolikus közönség ellenében. Holott e vagyont a tulajdon szentsége őrzi a katolikusok érdekében, a mintezkiviláglikakövetkezőkből : — ugyanis áthatva azon történelmi meghamisíthatlan igazságtól, hogy a magyar nemzet a keresztény katolikai hitnek ez országba behozatalától ugy köz, mint polgari művelődése megállapítását, fejlesztését, terjesztését egyedül a katolikus egyháznak köszönheti, mely az ország fentartó elemeként minden téren szellemi fölényével működött és a mely intézmény a magyar nemzettel egy testté és vérré azonosult, a mint is a történelem bizonyítja, hogy a tatárok és törökök elleni harcainkban a Sajónál 1241. évben Mátyás esztergomi, Ugron kalocsai érsekek, Gergely győri, Rajnald erdélyi, és Jakab nyitrai püspökök. Várnánál 1444-ben Rozgonyi István egri és Dominics János nagyváradi püspökök, Mohácsnál 1526-ban Szalkay László esztergomi, Tomory Pál kalocsai érsekek, nemkülönbön Perényi Ferenc nagyváradi, More Fülöp és számos egyháznagyok a magyar nemzet többi fiával együtt hős halállal vértettek el, és tanítja a történelem azt is, hogy katolikus egyháznagyjaink nemcsak az ország védelmében a haza iránti szeretetüket vérkeresztséggel pecsételték meg, hanem a magyar nemzetnek béke s tudományos uton való haladásához nevezetes adományozásokkal járultak, mint Vitéz János, Pázmány Péter, Lozsy Imre, Lippay György esztergomi érsekek, kiknek neveik tündökölnék örök időkig az egyéb magasabb tanintézeteket és középtanodákat felállító magyar püspökök mellett, mint is a kik a magyar tudományos egyetemet nagy pénzüsszegek befektetésével létrehozták.

A polgári erényekben gazdag egyháznagyjaink

vezetésének emléke iránt ha tiszteletünket a felmentettekkel kifejeztük ; egész egyszerűen áttérünk az anyagiakra és a kérdésbe vont alapok állaga iránt kiemeljük, miképen :

A vallásalap törzsvagyonát ez idő szerint a következő alkatok képezik :

a) Azon évi 16,000 frtnyi járulék, mely abba III. Ferdinánd, és III. Károly királyok rendeletei folytán a királyi kincstárból évente a lelkészek pénztárába fizettetett, mennyiben abból időnként bizonyos részletek netalán megtakarítottak ;

b) Magány alapítványok ;

c) Az ugynevezett bizottsági vagyis palestinai maradványalap ;

d) Azon szerzetes rendek összes ingó vagyonának tőkésített értéke, melyeket József császár eltörölt, s Ferencz király vissza nem állított.

e) Azon ingatlan javak, melyek az eltörölt, de vissza nem állított szerzetes rendek után közvetlenül, vagy a királyi kincstárral intézett jószágcsere folytán a vallásalap tulajdonába átmentek ;

f) Az ezen ingatlan javak után az elvesztett urbériségekért kiutalványozott földtehermentesítési kötvények ;

g) Az ugyanaz ingatlan javakra vonatkozó szőlőváltási papirok ;

h) Azon három millió forintnyi alapítvány, melyet a javadalmazott egyházi rend 1857-ik évben a papnövendékek segélyezésére tett.

i) A megürült egyházi javaknak a vallásalapba beszoolgáltatott időközi jövődelmei.

A magyar történelem és közjog irodalma, s ebben iróink nagyjai : jelesül Katona, Pray, Feszler, Horváth Mihály, Bartal, Knauz Nándor egyértelműen tanusítják, miszerint a magyar katolika egyház alapítója szent István király adományait háromlással joggal elévülhetlenül engedte át, és első királyunknak háromlással joggal felruházott ily adományait utódai is oly tiszteletben tartották, hogy midőn Kálmán, II. István és IV. Béla királyok több az egyháznak időjártával részint fölősen, részint a vár javakból tett adományokat visszavonták, egyenesen kijelentették, miképen szent István alapítványait jogérvényeseknek ismerik el, és azt tényekkel is bizonyították : így adományoztak I. Géza, II. Géza, Sz.-László, III. Béla, s a többi királyaink Nagy Lajosig, vagyis adományleveleiket mindannyian kivételes záradékok mellett háromlással joggal állították ki. Nagy Lajos óta 1848-ig vagyis V. Ferdinándig ugy az egyházi, mint a világi jószágadományozásnál egyenlő járadék használtatván ; mindez adatok bizonyítékai annak, hogy magyarhonban 800 év szakadatlan folyama alatt adományozott javak, a katolikus egyház örökjogu, kétségtelen és elidegeníthetlen tulajdonává váltott legyen.

A felségjognak általunk előterjesztett felfogásából következik az is, hogy Magyarország apostoli királyai „pro munere apostolica, et suprema auctoritate sua“ jogositva lévén egyetemeket, akademiákat, lyceumokat, gymnasiumokat és egyéb iskolákat alapítani, vagy a mások által alapítottakat jóváhagyni, azoknak fentartására és a megszüntetett szerzeteseknek, valamint az elpusztult egyházaknak birtokaiból, és egyéb javaiból alapítványokat tenni, a tanrendszert megállapítani, tanárokat kinevezni, az egész növelési rendszer iránt intézkedni.

E felségjogával élt Mária Terézia, midőn az 1780. évi márczius 25-iki alapítólevele által a XIV. Kelemen pápa által eltörölt jezsuita-rend haszonélvezetében állott ingatlanokból tanulmányi alapot alkotott, a tanulmányi alap részére örök időre tartó alapítványt tett, hogy pedig ezzel egy szoroson katolikus felekezeti tanulmányi alapot alapított legyen, kiténik annak bevezető sza-

vaiból: „ut cum imprimis verum Dei cultum, orthodoxae religionis firmitatem, praecipuum bene ordinatae reipublicae fulcrum esse probe intelligeremus“; azután, mert **M á r i a T e r e z i a** alapítási jogát az 1548: 12. törvényezikből származtatja, ebben pedig az elhagyatott egyházak, kolostorok és káptalanok jószágai „az egyedüli igaz régi orthodox római kath. vallás fenntartása végett tanult, és a római kath. valláshoz hű plébánosok segélyére és iskolák fentására fordíttatni rendeltetnek, és mert alapító levelének záradéka szerint: „pro supremo patronatus Nostris jure“ legfelsőbb kegyuri jogánál fogva alapította, melylyel tehát annak katolikus jellegét nyíltan kifejezte.

E két alapnak, mint a magyarországi katolikus közönség egyháza sajátjának átvétele, rendbehozatala, rendeltetésük szerinti kezelése oly körültekintő és szakadatlan tevékenységet igényel, miképen azoknak csak a gyakorlati életbe olvasztása teremtheti meg azon üdvös eredményeket, melyeket ily nagy vagyon hatásától feltételezni a katolikus közönség okvetlen jogosult.

E vagyonnak maig uratlansága, s mindeh oldalról lett megtámadtatása ösztönzött bennünket és ösztönöz folyton, hogy ébreszszük, felhívjuk vallásbelieinket, mikép tömörüljön a katolikus közönség, és alakuljon jogszemélylé, hogy mint ilyen, hármask foku autonómiaja által saját vagyonának átvételével, kezelésével biztosítsa vallásunk részére mindamaz eszközöket, melyek által az alapítványok iránti intenziókhöz hiven, vallásunk és vallásbelieink érdekében a közjólét előmozdítható.

A fejlődő bonyolultság égető szükségé tette, hogy valahára a katolikus közönség önjelétől cselekedni akarjon és képes legyen.

Azért ismét és ismét hangoztatjuk a legszükségesebbet:

„Az autonómiát!“

KÜLÖNFELÉK.

— **Ő felsége a király** egészségi állapota anyyira javult, hogy esütörtökön megtarthatta a rendes kihallgatást, de különben még mindig gyengelkedik, így az az nap délután hat órára kitűzött udvari ebéd elmaradt.

— **Plebánosi installáció.** A múlt vasárnap lett beiktatva plebániájába Kabik József, szomódi plebános, ki e hó elején lett végleg kinevezve. A beiktatási ünnepélyt Horváth Ferencz, tatai apátplebános s kerületi esperes végezte.

— **Az új országház** parkányzatára 84 király és vezér szobra fog elhelyeztetni, e szobrok készítésére a budapesti szobrászok vállalkoztak, kik maguk között az elkészítendő szoborműveket arányosan elosztották, így a tél folyamán a művek elkészülvén, tavasszal a külső parkányzat azon alakokkal feldíszítható lesz.

— **Karácsonyi ajándék.** A kike talán senki sem gondol, azokra gondolt ez évben is Mladoniczky I. kanonok ur szíve; a szegény mesterinasokra; a jó magaviseletűek számára ugyanis 60 drb. épületes, szép, Nogáll-féle imádságos könyvet vásárolt. — Az irgalmas Isten, aki egy esőpp vizet, mit a szükölködőnek nyújtunk, sem hagy figyelem nélkül, fizesse meg neki. — Egy ipariskolai hitoktató.

— **Ő felsége a királyné** Gibraltárból elutazott a Greif yachton Madeira felé, mint azt egy távirat jelenti.

— **László főherceg Budapesten** a Knezich-utcai szent Margit leánynevelő-intézet karácsonyi ünnepélyén résztvett, a főherceget Kurtz Vilmos Ferencz-városi plebános üdvözölte, s a nagyteremben lelkes éljenzéssel fogadta a nagyszámu közönség, a főherceg érdeklődéssel hallgatta a növendékek által előadott alkalmi szindarabot, majd Horváth Béla hitoktató szonokratát, végül megtekintette a növendékek karácsonyi ajándékait.

— **Zichy Mihály** Pétervárott élő festőművész hazánkia, ki már 45 éve udvari festője az orosz csárnak, a napokban üdülésre Nizzába utazott. A mester azokon a festményeken kívül, melyeken a czár életének legnevezetesebb jeleneteit örökíti meg, szabad óráiban hazánk számára készít örökbecsű meglepetést, Arany János balladáihoz készít nagyszabásu illusztrációkat.

— **József főherceg** legközelebb igen becses pénzgyűjteményt ajándékozott a nemzeti muzeum régiségtárának Pulszky Ferencz igazgatóhoz intézett következő levél kíséretében: Alesuth, 1893. decz. 14. Tisztelt főfelügyelő Uram! Egy odvas elpusztult fa tövében a Margitszigethi zárdarom mellett a mellékelt törött cserép darabok és azoknak fenekén egy csomó Árpád korszaki ezüstpénzek találtak. Azon reményben, hogy mint archeologus kontár nem blamrozom magamat, ezen meghatározással, és hogy muzeumunk régészeti osztályában elfogadhatók, mellékelve elküldöm, magamat kedves emlékébe ajánlván, mint őszintén tisztelője József főherceg.

— **Üveg téglákat** talált fel Falconnier nevű uri ember, belől üresek, egész fél és negyed darabokban árulja azokat, 15—18 fnt száza, négy-szög méterenkint 50 darab szükséges, az állandó világosság, és egységes hőmérsék biztosítására igen alkalmasak, de használhatók még elszigetelő fal gyanánt és a villamosság ellen is.

— **Az új becsi naptár** szerint az európai fejedelmek nesztora a luxemburgi herceg, a ki majd 86 éves, utána legidősebb a 84 éves XIII. Leo pápa, majd egy évvel fiatalabb nála a dán király, meg a szász veimari herceg. — Viktória angol királyné és a meklenburg-streliczi nagyherceg 79 évesek; tizenegy fejedelem van a 60—70 év között, öt elmúlt ötven éves, tizenegy a negyvenen, kettő harminczon, és kettő huszon felül van. A legfiatalabb uralkodók: a 17 éves szerb király, a 13 éves hollandi királyné és a hét és fél éves spanyol király.

Lapvezér:

HANNEKAMP GYÖRGY.

Szerkesztő:

SANKOVICS BERTALAN.

Felölös szerkesztő és kiadótulajdonos:

KRISZTINKOVICH EDE.

Egyházi orgona-építő műhely Győrött.

Alulirottak tisztelettel adják egyházi előljáróink és kántorjaink becses tudomá-

sára, hogy orgona-építés célra jól berendezett műhelyünkben **készítünk új orgonákat**, valamint **fisharmoniumokat** és ezeknek hangolását, javítását és alakítását jutányosan és kifogástalanul eszközöljük.

Elismerő bizonyítványokkal rendelkezünk, melyeket kívánatra készségesen bemutattunk.

Nagybecsű megrendeléseiket várva, maradunk kiváló tisztelettel

Nagy Géza és Társa,
orgona-építők.

Győrött, Andrassy-ut 24. sz.

Egyházi szobrász és oltár-építő műterem Győrött.

Alapított 1880-ban.

Alulirott mély tisztelettel ajánlom e célra jól berendezett műtermemet a nagy és fő egyházi előljáróságaink becses figyelmébe. Elvállalok **bármely nagy új munkát**, valamint a legesekélyebb javításokat is.

Már több templom berendezését fejteztem be **megrendelőim legnagyobb megelégedésére.**

Nagybecsű megrendeléseket kérve és várva, maradok egész tisztelettel

Kelemen Márton,
egyházi szobrász.

Győrött, Deák Ferencz-utca 13. szám.

MAYR GYULA

óras és ékszerész,

magyar királyi fémjelmester.

Ajánlja a nagyérdemű közönség becses figyelmébe dús felszerelt

óra-, ékszer-, arany- és ezüstneműek raktárát

a legjutányosabb áron.

Javítások és átalakításokat a legpontosabban eszközölök jótállás mellett.

Ugyszinte a világhírű Berndorfi China-ezüst evőeszközök és több elsőrangú gyárakból való **disztárgyak** nálam gyári áron kaphatók.

Kovács és Mezey Budapest és London!

Van szerencsénk ezennel a nagyérdemű közönséget tisztelettel értesíteni, miszerint **Győr és vidéke** részére dús választéku raktárunkat **Chinai tea, jamaikai és brasíliai rum, valódi francia és magyar cognakban**

HORVÁTH IGNACZ

fűszerkereskedő urnak fűszerüzletében helyeztük el.

Kirakatunkat a legnagyobb gonddal rendeztük be, **eredeti és kiváló minőségeink, eredeti budapesti áruink mellett** a legkényesebb igényeket kielégítik.

Szolgáltatmányaink oly jutányosak, hogy a vevőközönség az első kísérlet után, csak

„Kovács és Mezey“

ezimkével ellátott rumot és teát fog használni.

Felhívjuk még a nagyérdemű közönség figyelmét ujonnan megjelent kis árjegyzékünkre, melyben minden egyes faj az ár megjelölése mellett van feltüntetve.

Kérjük, miszerint ezen czikkeinkben beváló szükségleteit fentnevezett czégnél tessék beszerezni.

Kiváló tisztelettel

KOVÁCS és MEZEY.

7-8

Czimünk minden dugaszba be van égetve!

Nyomatott Nitsmann József könyvnyomdájában, Győr. 1893.